

Oikeuskansleri

Kantelu

16.7.2015

Kantelija Pauli Vahtera

Oikeuskanslerille

Arvoisa oikeuskansleri

Kantelun kohde

Turvapaikka- ja oleskelulupapäätökset tekevä sisäministeriön alainen maahanmuuttovirasto (Migri).

Menettely ja päätökset, joita kantelu koskee

Ulkomaalaislain 88 § (8.5.2009/323) tulkinta kun viranomainen tekee myönteisen päätöksen oleskeluluvasta toissijaisen suojelun perusteella.

Toissijainen suojelu

Maassa oleskelevalle ulkomaalaiselle myönnetään oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella, jos 87 §:n mukaiset edellytykset turvapaikan antamiselle eivät täyty, mutta on esitetty merkittäviä perusteita uskoa, että jos ulkomaalainen palautetaan kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa, hän joutuisi todelliseen vaaraan kärsiä vakavaa haittaa, ja hän on kykenemätön tai sellaisen vaaran vuoksi haluton turvautumaan sanotun maan suojeluun. Vakavalla haitalla tarkoitetaan:

- 1) kuolemanrangaistusta ja teloitusta;
- 2) kidutusta tai muuta epäinhimillistä tai ihmisarvoa loukkaavaa kohtelua tai rangaistusta;
- 3) mielivaltaisesta väkivallasta kansainvälisen tai maan sisäisen aseellisen selkkauksen yhteydessä johtuvaa vakavaa ja henkilökohtaista vaaraa.

Lisäksi kantelen menettelytavasta, jossa annettua suojeluasemaa ei peruuteta, vaikka henkilö lomailee tai asuu pitkiäkin aikoja kotimaassaan tai lähettää sinne omaisiaan kotimaan kulttuuriin koulutettavaksi tai ympärileikattavaksi.

108 § (8.5.2009/323)

Pakolaisaseman ja toissijaisen suojeluaseman peruuttaminen

Pakolaisasema tai toissijainen suojeluasema peruutetaan, jos:

- 1) hakija on kansainvälistä suojelua hakiessaan antanut tietoisesti vääriä tietoja, jotka ovat vaikuttaneet päätöksen lopputulokseen;
- 2) hakija on kansainvälistä suojelua hakiessaan salannut sellaisen seikan, joka olisi vaikuttanut päätöksen lopputulokseen; tai

Lisäksi kantelen kansalaisten eriarvoisuudesta maahantulon yhteydessä. Kun Suomen kansalainen tulee Schengen-alueelle, hän joutuu todistamaan henkilöllisyytensä ja osoittamaan matkustusasiakirjat. Tullessaan Suomeen on suomalaisella oltava passi tai muu henkilöllisyyden todistava asiakirja.

Sen sijaan turvapaikkaa hakevat muiden maiden kansalaiset eivät joudu osoittamaan mitenkään ketä he ovat ja miten he ovat Suomeen tulleet. He voivat valehdella viranomaisille nimensä, ikänsä, kotipaikkansa ja maahantulon syyt, eikä hän mitenkään joudu todistamaan sanomisensa oikeellisuutta. Annetuista virheellisistä tiedoista ei ulkomaalaista rangaista, toisin kuin suomalaisia.

Tämä on ensisijaisesti ihmisten eriarvoistamista ja toissijaisesti suuri riski Suomelle, koska maahantulija voi olla esimerkiksi ISIS-joukoissa toimiva tappaja.

Kanteluasia

Suomessa asuvista 17.000 somalista alle 100 on saanut turvapaikan Suomesta. Käytännössä kaikki tänne tulleet somalit saavat jäädä Suomeen toissijaisen suojelun tarpeen perusteella.

Oleskeluluvan saannin perusteet ovat muuttuneet vuosien kuluessa merkittävästi, mitä osoittaa 5 vuoden välein tekemäni tilasto. Somalian tosiasiallinen tilanne ei ole muuttunut lainkaan samalla tavalla.

Myönteiset päätökset yhteensä

	Turvapaikka	Toissijainen suojaus	Suojelun tarve	Yksilöllinen syy	Perheside	Humanitääriäinen suojaus	Tilapäinen	Muu peruste	Myönteiset yht
2000			58		35			6	99
2005	4		22	25	4		103		158
2010	6	509		9		128	1		653
2014	33	96				1		28	158

Kielteisten päätösten tilastot osoittavat vielä räikeämmin viranomaistulkintojen muutoksen. Vuonna 2010 somaleille annettiin 89 kielteistä päätöstä, viime vuonna ei yhtään. Oleskelulupa on evätty lähinnä vain Dublin-tapausten osalta, mikä osoittaa, että muissa EU-maissa somalit eivät saa yhtä helposti oleskelulupaa kuin Suomessa.

Kielteiset päätökset yhteensä

	Kielteinen	Turvall alkuperämaa	Turvall turvapaikkamaa	Dublin	Ilmeisen perusteeton	Kielteiset yhteensä
2000	20					20
2005				103		103
2010	89			268	2	359
2014			9	58	14	81

Ensimmäiset somalit tulivat Suomeen vuonna 1990 Moskovasta, eikä heillä siellä ollut mitään vaaraa. Venäjältä tulleita somaleja ei kukaan Venäjällä vainonnut mitenkään. Lakia tulkittiin virheellisesti jo silloin.

Suomessa syntynyt ulkomaalaisten lapsi ei ilman muuta saa oikeutta Suomen kansalaisuuteen. Tämä kanteluni ei kuitenkaan koske Suomessa syntyneiden somalien oleskeluoikeutta.

Ulkoalalaislain 88 § pääsääntö ”kuolemanrangaistus, teloitus, kidutus...” ei voi koskea somaleja.

Somalit saavat jäädä, koska viranomaiset tulkitsevat, että maahan palautettu joutuisi Somaliassa ”vakavaan henkilökohtaiseen vaaraan siellä vallitsevan aseellisen selkkauksen vuoksi”.

Tuo henkilökohtaisen vaaran tilanne pitää pystyä perustelevaan. Oleskeluluvan saamiseen ei voi riittää väite, että ”minut tapettaisiin Somaliassa”.

Viranomaisohjeet

Ulkomaalaisviraston internet-sivuilla ohjeistetaan:

”Oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella

Jos turvapaikan saamisen edellytykset eivät täyty, sinulle voidaan myöntää turvapaikkahakemuksesi perusteella oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella, eli toissijainen suojeluasema. Lupa voidaan myöntää, jos sinua uhkaa kotimaassasi tai pysyvässä asuinmaassasi kuolemanrangaistus, teloitus, kidutus tai muu epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu tai rangaistus.

Lupa voidaan myöntää myös, jos et voi palata kotimaahasi tai pysyvään asuinmaahasi joutumatta vakavaan henkilökohtaiseen vaaraan siellä vallitsevan aseellisen selkkauksen vuoksi.”

http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/paatos/turvapaikka_ja_kansainvalinen_suojelu

Ohjeissa todetaan selkeästi, että lupa voidaan myöntää, jos turvapaikan hakija voisi joutua vakavaan henkilökohtaiseen vaaraan kotimaassa olevan aseellisen selkkauksen vuoksi.

Suuri osa Suomeen tulleista somaleista on asunut pysyvästi vuosia Somalian naapurimaissa, esimerkiksi Etiopiassa. Etiopiassa ei ole mitään aseellista selkkausta, joten sieltä tulleille ei voida myöntää toissijaista oikeutta oleskelulupaan.

Somaliassa on laajoja alueita, jotka ovat turvallisia asua, esimerkiksi Somalimaa ja Puntmaa. Myös varsinaisen Somalian alueella selkkaukset rajoittuvat Mogadishuun ja sen lähistölle. Elämänmuutos maan sisällä olisi paljon pienempi kuin muutos Suomessa. Suomen viranomaisten tulisi kannattaa muuttoa maan sisällä, jos ylipäätään jotain tarvetta muuttaa pois kotikylästä on.

Somaliassa asuu 11 miljoonaa ihmistä. Tietoja aseellisissa selkkauksissa kuolleiden määrästä ei juurikaan ole, mutta on oletettavissa, että Somaliassa liikenneonnettomuuksissa kuolee enemmän ihmisiä kuin tappamalla. Joka tapauksessa suurin osa somaleista asuu kotimaassaan, eivätkä koskaan joudu mihinkään vaaraan sodan takia. Somaliensyiden ymmärtämisen kannalta on väärin, että 11 miljoonaa jää Somaliaan samanlaisiin olosuhteisiin kuin Suomeen tulleet ovat lähteneet.

Somalian väkiluku on kasvanut vuodesta 1990 6,3 miljoonasta nykyhetken 10,8 miljoonaan, vaikka maasta on lähtenyt paljon omia kansalaisia ulkomaille. Tämäkin osoittaa, että Somalian turvattomuutta liioitellaan.

Suomesta käydään Somaliassa lomamatkoilla niin paljon, että matkatoimistot ovat järjestäneet lomalentoja Helsingistä Istanbulin kautta Somaliaan. Matkailijoiden määrästä ei ole tietoa. Hätkähdyttävä oli uutinen vuonna 2014 Ruotsista, jossa matkatoimiston konkurssin takia ”yli tuhat” Ruotsin somalia oli jäänyt loukkuun Somaliaan. Tämä osoittaa, että pohjoismaihin tulleet somalit eivät aidosti ole oleskelulupaa tarvinneet, koska maahan, jonne ei voida palauttaa omia kansalaisiaan vaarallisuuden takia, ei voi olla lomamatkojen kohde.

Koska Somalian tilanne ei ole muuttunut 25 vuodessa, on oletettavaa, ettei se muutu jatkossakaan. Suomen kansantalouden tila on niin huono, ettei meillä yksinkertaisesti ole varaa ottaa väärin perustein ulkomaiden kansalaisia elämään sosiaaliturvan varassa Suomessa vuosikymmenien ajan. Jos oleskeluluvan perusteita tulkitaan jatkossakin yhtä leväperäisesti, on olemassa riski, että somaleista tulee venäläisiä ja ruotsinkielisiä suurempi kansanryhmä. Mitä suurempi meille vieraan kulttuurin edustajien määrä on, sitä vakavampi uhka tulee kohtaamaan Suomea.

Ulkomaalaisvirasto ei voi huomioida oleskelulupaa myöntäessään Suomen pahenevaa tilannetta ja Suomeen kohdistuvaa terrorismiuhan lisääntymistä (mm. ISIS-joukkojen takia). Mutta sen tulee jokaista turvapaikan hakijaa arvioida lain kirjaimen mukaisesti. Jos ei voida osoittaa hakijaan kohdistuvaa uhkaa henkilökohtaisesta vaarasta, ei oleskelulupaa voida myöntää.

Toimenpiteet, joihin oikeuskanslerin ryhtyvän

Pyydän oikeuskansleria selvittämään, onko ulkomaalaislakia tulkittu oikein kun tänne tulleet somalit saavat oleskeluluvan, vaikka mitään henkilökohtaista vaaran tilannetta ei heillä ole.

Lisäksi pyydän selvittämään, onko lain tulkinnassa tapahtunut lakiin perustumaton muutos, koska vuodesta 2012 turvapaikkoja on somaleille myönnetty selvästi enemmän kuin aiemmin. (Ks. Liitetilasto).

Jos oikeuskansleri yhtyy käsitykseeni virheellisestä menettelystä, edellytän, että ulkomaalaisvirastolle annetaan määräys lain oikeasta noudattamisesta oleskelulupia myönnettäessä.

Kantelussa mainittua epätasa-arvoa Suomeen tulossa haluan tutkittavaksi sillä perusteella, perustuuko ilman asiakirjoja Suomeen tulo lakiin ja tulisiko maahantulo estää, jos Suomen viranomaiset eivät saa mitään luotettavaa tietoa maahantulijasta.

Vireilläolo

Asiasta en ole tehnyt mitään muuta ilmoitusta millekään viranomaiselle.

Mikkelin Ristiinassa 16. Heinäkuuta 2015

Pauli Vahtera
KHT-tilintarkastaja

Kantelijan nimi	Pauli Vahtera
Osoite	Myyrmäentie 6 D 89, 01600 Vantaa
Puhelin päivisin	0500-409137
Sähköposti	paulivahtera@gmail.com

Liite 1

Somaleille myönnetyt turvapaikat Suomessa

2000	0
2001	0
2002	1
2003	0
2004	0
2005	4
2006	0
2007	1
2008	0
2009	2
2010	6
2011	3
2012	16
2013	10
2014	33
yht	76

Vuosilta 1990-1999 ei ole julkaistu maa- ja vuosikohtaista tilastoa.